

מסורת הש"ס

משיגירעו. משגדלו הענבים קצת ונקראו גירוע ולקמן מפרש שיעורו כפול הלצן: **משיגילעו.** משיגדיל הכך עליהן והוא כעין מתחלי ודומה לו בצרכות (דף לו:) הפטמה של רימון מטערף והכך שלו אינו מטערף: **הוא בוסר.** דלומר כל היכא דתנן או בוסר או גירוע כולוה חדא נינהו. בוסר תנן בגיטין (דף לא.) משעת כניסת המים לבוסר: **פול הלצן ס"ד.** הא בגפנים קיימא: **ומאן.** תנא דשמעת ליה דלמר בוסר הוא דהוי פירי דקתני משיגירעו דהיינו בוסר אבל סמדר לא רבנן היא וקתני דמודו בשאר אילנות. הא דרז אסי הוא בוסר הוא גירוע נקט הכא משום דלא קיימא גירוע היינו סמדר ורבי יוסי היא: **בדניסחני קי.** תמרים של דקל זכר ואינן מתבשלין זו עולמית וגודרין אותן צניסן והן מתבשלות ממליהן בכלי כפות תמרים ולעולם הן קטנות הלכך ר' אילעאי לא אפסיד מידי: **אולב** מקום כרמים. ואית דגרסי לא אולב והוא אכל כרמיס: **ליוט.** טרייל"ש: **קוע.** מקום זימים דתנן במנחות (דף פה:) תקועה אלפא לשמן ומתוך שהשמן מאי שם ורגילין זו מאיין תמרים בהן דכתיב (שמואל ב יד) וישלח יואב תקועה וגו': **גוש חלב.** נמי איכא זימים טועא ויהוה בחלקו של אשך דכתיב ציה^ו וטובל בשמן רגלו במנחות (פה:): **כדי שיא עני יואל נוי.** מותר לאכול מן הכנוסין עד שיכלו בשדה כל כך שיהא עני יואל לבקש ואינו מואל כו': גרוגרות. תאנים יבשים: **פגי צים היני.** תאנים של אותו מקום: **לא הוזכרו.** צצית המדרש להחשיב פירי אלא למעשר: **האיני.** תמרים: **דעובינא.** מקום. ואותן פגים ואותן תמרים לעולם קטנים: **ואמר רב ציני גרסינן.** ולא תירוצא הוא: **סריס תרייטא מחליף.** בגרוגרות עד הפורים תמרים עד חנוכה: **סימן להרים מילין.** עפלין גלי"ש. אכל שאר אילנות שצהרים אין יפין ונפקא מינה דלא מיימין בכורים מייניו כלקמן: **דקליס.** תמרים: **שקמה.** אינה עושה פירי: **שפלה.** ארץ מישור ולקמיה מפרש מאי נפקא מינה: **כשקמים אשר בשפלה.** שמע מינה דרך שפלה לשקמים ומינהו לאו רהיב גמורה היא ליה דלס דלס אין זה שקמים לא תמיד קרייה שפלה: **בצכורים כתיב^ו אשר תציא**

משיגירעו. משגדלו הענבים קצת ונקראו גירוע ולקמן מפרש שיעורו כפול הלצן: **משיגילעו.** משיגדיל הכך עליהן והוא כעין מתחלי ודומה לו בצרכות (דף לו:) הפטמה של רימון מטערף והכך שלו אינו מטערף: **הוא בוסר.** דלומר כל היכא דתנן או בוסר או גירוע כולוה חדא נינהו. בוסר תנן בגיטין (דף לא.) משעת כניסת המים לבוסר: **פול**

משיגירעו והזיתים משיניצו ושאר כל האילנות משיניציאו^ו ואמר רב אסי הוא בוסר הוא גירוע הוא פול הלבן פול הלבן סלקא דעתך אלא אימא שיעורו כפול הלבן ומאן שמעת ליה דאמר בוסר אין סמדר לא רבנן וקתני שאר כל האילנות משיניציאו אלא רבי אילעאי "בדניסחני קץ תנו רבנן אוכלין בענבים עד שיכילו דליות של אשך אכל אש יש מאוחרות מהן אוכלין עליהן אוכלים בזיתים עד שיכילה אחרון שבתקוע ר' אליעזר אומר עד שיכילה אחרון של גוש חלב כדי שיהא עני יוצא ואינו מוצא לא בגופו ולא בעיקרו רובע אוכלין בגרוגרות עד שיכילו פגי בית היני "אמר רבי יהודה לא הוזכרו פגי בית היני אלא לענין מעשר (דתנן) פגי בית היני ואהיני דטובינא חייבין במעשר: אוכלין בתמרים עד שיכילה האחרון שבצוער רשב"ג אומר אוכלין על של בין הכיפין ואין אוכלין על של בין השיצין ורמיניה^ו אוכלין בענבים עד הפסח בזיתים עד העצרת בגרוגרות עד החנוכה בתמרים עד הפורים ואמר רב ביבי ר' יוחנן תרתי בתרייתא מחליף אידי ואידי חד שיעורא הוא ואי בעית אימא הא קתני בהדיא אם יש מאוחרות מהן אוכלין עליהן תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר "סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמה ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר וייתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה לרוב סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים נפקא מינה לבכורים דתנן ^ואין מביאין בכורים אלא משבעת המינין וולא מדקלים שבהרים ולא מפירות שבעמקים סימן לנחלים קנים "נפקא מינה לנחל איתן סימן לשפלה שקמה נפקא מינה למקח וממכר השתא דאתית להכי כולוה נמי למקח וממכר: **מתנאי^ו** "המקום שנהגו למכור בהמה דקה לגברים מוכרין "מקום שלא נהגו למכור אין מוכרין ויובל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים וסייחין שלמין ושבורין ר' יהודה מתיר בשבורה ^ובן בתירא מתיר בסוס "מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלין מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין: **גב' אמר רב יהודה** אומר רב "אסור לו לאדם שיאמר בשר זה לפסח הוא מפני שנראה כמקדיש בהמתו ואוכל קדשים בחור רב פפא דוקא בשר אבל חיטי לא דמינטר לפסחא קאמר ובשר לא מיתיבי^ו אמר ר' יוסי תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסין בלילי פסחים שלחו לו אלמלא תודוס אתה גורנו עליך נדוי שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ קדשים סלקא דעתך אלא אימא קרוב

מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

נג.

כו א מ"י פ"ה מהלכות שטות הלכה יח: **כו** ב מ"י פ"ו מהלכות שטות הלכה יא: **כז** א מ"י פ"ז מהל' ציבורים הלכה ב: **כז** ב מ"י הלכה ג: **ל** א מ"י פ"ח מהלכות שבת הלכה ה סמוך לאותן סה טו"ש"ע י"ד סי' קנא סעיף ד: **לא** א מ"י שם הל' ג: **קב** א ז שם הלכה ד: **לז** א מ"י פ"ח מהלכות מנה הלכה יא סמוך עשין מה טו"ש"ע א"ח סי' תעו סעיף א: **לד** ט י טו"ש"ע א"ח סי' תס"ט:

לעזי רש"י

טרייל"ש. גפן מוגבה על כלונסאות. גלי"ש. עציצים (גידולים טפילים בעלי האלון).

מוסף תוספות

א. אליבא דר' שמעון. מוס' שאלן. ב. [ו]ן משמע רבכנים כי האי גונא שרי. ח' ה"רין. ג. ולא מצי למכילה בלא פדיון. שס. ד. ו"ה"פ. מפני שנראה כמקדיש בהמתו מעיקרא כשהיתה חיה ולכך נראה כאוכל קדשים בחוץ. מוס' שאלן. ה. כיון שתודוס היה ברומי או בזמן הזה. שס.

רבינו חננאל

ואמר רבי אסי הא דתנן הגפנים משיגירעו, פירוש בעת שיהיה בוסר כשיעור פול הלבן יש לו גרעינין, ומאותה העת נקרא פרי, ואסור לצצצו ולהפסידו, דלאכלא אמר רחמנא ולא להפסדה, ש"מ דלחאי תנא בוסר קרא פרי אבל סמדר אינו פרי, מאן שמעת ליה האי סברא רבנן, וקתני ושאר כל האילנות משיניציאו, והנה לא נחלקין רבנן על ר' יוסי אלא על הגפנים בלבד, ופרקינן לעולם כל אילן משיניציאו אסור לקצץ, ורבי אילאי כפנייתא שחטנו בניסן קצץ, דלדבריי הכל אין בהן פרי, וירושלמי בשביעית סוף פ"ג תאני רב חננא חורבין שלשולא הוא תנן, גפנים משיגירעו, אמר רבי יונה משיחילוי מים, כדכתיב כי ירמץ נטפי מים, פרק ד' תאני רשב"ג מהוצאת תלמן עד הפגים עד חמשים יום, עד הפגים עד השיחוי' ב' יום, ומן השיחוי' עד התאנים חמשים יום. רבי אומר כולוה מארביעין יום, לוקט תנא ואינו יודע מאימתי חטא אמר רבי יונה מונה מאה יום למפרע, אם חל לחוכך מעשה חש בשבט הוא יודע מתי חטא, אמרו לו יהוי עזר בטבריא, פירוש בנות שוח וטובא, לשנה אחת, אמר לו והלא עמכם בציפורי ועושרתו הן (א) שלש שנים. חנו רבנן אוכלין בענבים עד שיכילו דליות של אבל. אמר לו

מפני שנראה כמקדיש קדשים בחוץ. זכויי שמעתא פירש"י שעכשיו קורא שם ופירש נמי שלא התנדב כדרך המתנדבים א היינו דמחיים לא קרא לו שם פסח ואי נמי קרא לו שם בשעת צלייה הוי שלא כדרך המקדישין וקשה דקאמר נראה כמאכיל קדשים בחוץ^ו והלא גם צפנים אין לעשות כן דליתו קדוש אלא לדמיו^ו והוה ליה לעשות כן דליתו שהוא קרוז למעילת קדשים ועוד צגדי מקולס לר' שמעון נהי דליכא למיחש שמה הקדישו עכשיו שאין זה כדרך המתנדבים מכל מקום לימכר למיעד הכי שלא יאמר מחיים אקדישה לסופו ומיחש על תחלתו שעשאו מקולס וע"כ טעמא שמוס הכי הוא דהא מוקמינן לא שגא אמר ולא שגא לא אמר לכך נראה דעל ידי שאומר עכשיו צצר זה לפסח סצרי אינשי דמחיים אקדשה^ו ורבי שמעון אפילו אקדשה מחיים [לשחוטן] בחוץ לא הוי הקדש משום שלא התנדב כדרך המתנדבים כדמוכא בתוספתא א בפרכ בלרא דלמנחת דקאמר הרי עלי עולה על מנת שאקריצנה צצית חוניו רבי שמעון אומר אין זה עולה וה"נ הוי כמקדיש על מנת להקריב בחוץ הוא דליתו קדוש^ו והא דלא מיימיה לה הכא אלא מיימיה היא דלמנח משום דמפרש צה צהדיא שלא התנדב כדרך המתנדבים:

רבי

ואי בעית אימא הא קתני בהדיא אם יש מאוחרות מהן אוכלין עליהן תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר "סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמה ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר וייתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה לרוב סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים נפקא מינה לבכורים דתנן ^ואין מביאין בכורים אלא משבעת המינין וולא מדקלים שבהרים ולא מפירות שבעמקים סימן לנחלים קנים "נפקא מינה לנחל איתן סימן לשפלה שקמה נפקא מינה למקח וממכר השתא דאתית להכי כולוה נמי למקח וממכר: **מתנאי^ו** "המקום שנהגו למכור בהמה דקה לגברים מוכרין "מקום שלא נהגו למכור אין מוכרין ויובל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים וסייחין שלמין ושבורין ר' יהודה מתיר בשבורה ^ובן בתירא מתיר בסוס "מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלין מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין: **גב' אמר רב יהודה** אומר רב "אסור לו לאדם שיאמר בשר זה לפסח הוא מפני שנראה כמקדיש בהמתו ואוכל קדשים בחור רב פפא דוקא בשר אבל חיטי לא דמינטר לפסחא קאמר ובשר לא מיתיבי^ו אמר ר' יוסי תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסין בלילי פסחים שלחו לו אלמלא תודוס אתה גורנו עליך נדוי שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ קדשים סלקא דעתך אלא אימא קרוב

מאריך ודרשינן במנחות (דף פד:) נאמר כאן ארץ ונאמר להלן^ו ארץ חטה ושעורה וגו' מה להלן שזה ארץ דהא בשצחה הכתוב מדבר אף כאן שזה ארץ וילפינן מינה דאין מציאין אלא משצעת המינין האמורין שם ואין מציאין אלא ממוקם משובח וממרים משצעת המינין הס דכתיב ודבש^ו דהיינו דבש תמרים: ולא מדקלין שצהרים. דאינן משובחין אלא דקלים של עמקים: ולא מפירות. תצואת דגן שצעמקים שהמים לנים שם ותצואתן כמשהי^ו ומרקבת: **לנחל איתן.** לעגלה ערופה צריך שיהו קנים גדילים זו ואי לא לא מיקרי נחל: **למקח וממכר.** שפלה אני מוכר לך צריך שיהו זה קמנים: **מתנאי^ו** מקום שנהגו שלא למכור. דהחמירו על עמלן דילמא אחי למכור גסא: **ובכל מקום אין מוכרין לן בהמה גסה.** דגזר רבן רבנן משום שאלו ממושם שצירות וממושם נקיוני צמקס^ו ע"ו (דף טו.) וישראל מוואוה על שציתת בהמתו בשצת: **עגלים וסייחים.** קטנים ואף על גז דלאו בני מלאכה נינהו מיחלפי במכירת גדולים ושצורים מיחלפי במכירת שלימים: **בשצורה.** דלא משהי לה ושחטו לה הלכך לא חוי ליה ישראל גזי נכרי ולא אחי למישריה מכירה אחריתי: **בן צטירא מתיר צפוס.** לפי שמלאכתו לרכיבה ונקיוני ידיה ליכא למיגזר בהן דאין זה אלא משום שצות דאין רוכבין על גבי בהמה גזי שצות תנן לה במסכת ציה^ו (דף לו:): **שלא לאכור.** דמחיו כאוכל פסח בחוץ: **גב' צצר זה.** ואפילו שחוטא כצר: **אכל חיטי לא.** דמו מידי לקדשים וכי קאמר חיטין אלו לפסח דמנטר לפסח קאמר אכניעו לפסח לאוכלס ולא אמרינן מיחיו כמאן דאמר למוכרין ולקנות פסח בדמייהן: **ה"ג אמר רבי יוסי תודוס איש רומי.** ישראל חשבו שהיה כרמי: **מקולסין.** גליוין ראשו על כרעיו ועל קרבו כללית הפסח דתינא כתיב^ו לוין (לקמן עד.) רבי עקיבא^ו קוריה מקולס לפי שכולה כרעיו חוזה לו צלדו כנושא כלי וצלו צלדו. כוצע נחשת בגלית (שמואל א ח) מרגומו קולסא דנחשא: **אלמלא תודוס אסא.** אדם חשבו:

קרוב

רב יהודה לא החזירו פגי ביתוני אלא לענין מעשר, פגי ביתוני ואהיני דטובינא, פירוש גיטואן חייבין במעשר. אוכלין בתמרים עד שיכילה האחרון שבצוער וכו'. ורמיניה אוכלין בגרוגרות עד החנוכה בתמרים עד הפורים, ואמר רבי ביבי רב יוחנן מחליף ותי אוכלין בגרוגרות עד הפורים בתמרים עד החנוכה. ושנין אידי ואידי חד שיעורא הוא, כלומר התמרים כלים בצוער בפורים. איבעית אימא הא תנינן בהדיא ואם יש מאוחרות מהן אוכלין עליהן. כיפיין ושיצין כבר פירושנו למעלה. תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר סימן להרים מילין, כלומר מילין, שהן עפץ גדילים בהרים. סימן לעמקים דקלים, כלומר אין בית גדילתם אלא בעמקים, נפקא מינה דאין דקלים טובים אלא בעמקים ומהם ראוי להביא בכורים, דתנן אין מביאין בכורים חוץ משבעת המינין, ולא מן הדקלים שבהרים, ולא מן הפירות שבעמקים, פירוש ששה המינין הנותרים לא תביא מן העמקים שאינן גדילים הנהגן, מתיי, מקום שנהגו למכור בהמה דקה לגרים כו'. מקום שנהגו לאכול צלי בלילי הפסח אוכלין וכו'. אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאמר בשר זה לפסח, מפני שנראה כמקדיש בהמתו נראה אכל קדשים בחוץ. ומובינן עליה מדברי יוסי דאמר תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסין בלילי פסחים וכו'.

^(א) לפעמי בירושלמי הני' לשמו שנים, אמנם בפי' ר"ח למסכת טו ע"ב ועיקר עמך נותנ טעם 'שלש שנים'.